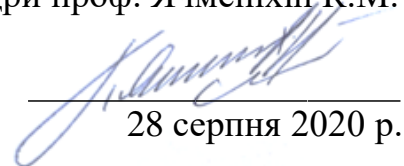

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ О. М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО**

Кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри проф. Ячменіхін К.М.

28 серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**НОВІТНЯ ІСТОРІЯ КРАЇН АЗІЇ ТА АФРИКИ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

Спеціальність 032 Історія та археологія

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 року

Розробник: Стрілюк Олена Борисівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Мова навчання – українська.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Новітня історія країн Азії та Африки хронологічно та тематично продовжує курс давньої, середньовічної та нової історії афро-азіатських суспільств і разом з тим має свою специфіку. Вона обумовлена як прагненням відійти від політико-ідеологічної заангажованості, так і соціальними, політичними й економічними реаліями країн Азії та Африки, які швидко змінюються.

Новітня історія країн Азії та Африки поділяється на два періоди: 1918 – 1945 рр. – період національно-визвольних рухів у колоніях та залежних країнах; та 1945 р. – сьогодні – післявоєнний період остаточного розпаду колоніальної системи та становлення і розвитку незалежних держав.

Мета курсу полягає в тому, щоб розкрити цілісну картину соціально-економічного, політичного та культурного розвитку країн Азії та Африки в період після завершення Другої світової війни до сьогодні. При цьому звертається увага на основні етапи еволюції країн Азії та Африки:

- друга половина 40-х – середина 60-х рр. ХХ ст.: розпад колоніальної системи, деколонізація;
- середина 60-х – 70-і рр. ХХ ст.: радикалізація позиції афро-азіатських країн з основних проблем світової політики, формування нових моделей розвитку, диференціація серед афро-азіатських країн;
- 80 – 90-і рр. ХХ ст.: політична активізація ісламу, формування концепції «Північ-Південь», крах «світового соціалізму»;
- межа ХХ – ХХІ ст.: оформлення багатополюсного світу та місце в ньому афро-азіатських країн.

Завдання курсу відповідають меті вивчення дисципліни «Новітня історія країн Азії та Африки» і передбачають:

–ознайомлення з основними джерелами та літературою з новітньої історії країн Азії та Африки другої половини ХХ – початку ХХІ ст.;

–розвиток навичок наукового аналізу, спрямованих на забезпечення самостійного осмислення закономірностей історичного процесу;

–оволодіння практичними навичками роботи з історичними джерелами і науковою літературою;

–пробудження і розвиток інтересу до новітньої історії країн Азії та Африки, виховання поваги до культури цих країн, звичаїв, традицій, історичного минулого;

–вироблення наукового бачення суспільних явищ, подій, тенденцій минулого та сучасності;

–формування умінь критично аналізувати отриману з різних джерел інформацію, самостійно трактувати її, застосовувати набуті знання з історії для орієнтації в громадсько-політичному житті та оцінки суспільних явищ і подій;

–виховання національної та громадянської свідомості, формування толерантного, неупередженого ставлення до інших народів.

Обсяг дисципліни

	денна форма	заочна форма
Кількість кредитів ECTS	3,5	3,5
Кількість годин:	105	105
- лекції	26	10
- практичні / семінарські	20	8
- лабораторні	–	-
- індивідуальні завдання	–	-
- самостійна робота студента	59	87

Статус навчальної дисципліни обов'язкова

Очікувані результати навчання (програмні результати навчання, загальні та фахові компетентності), що формуються у процесі вивчення дисципліни «Новітня історія країн Азії та Африки (1918 – 1945 рр.)»:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

СК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

СК 5. Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

СК 13. Здатність визначати причинно-наслідкові зв'язки розвитку людської цивілізації, основні етапи її становлення.

СК 14. Здатність визначати загальні закономірності та особливості історичного розвитку країн світу, визначати місце історії України у контексті світової історії.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН 7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.

ПРН 8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

ПРН 11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПРН 15. Застосовувати набуті спеціальні компетентності на широкому громадсько-політичному та суспільному рівнях, аргументувати важливість соціальних функцій історика в сучасному суспільстві.

Передумови для вивчення дисципліни засвоєння здобувачами вищої освіти курсів: «Історія країн Азії та Африки доби середньовіччя та раннього нового часу», «Нова історія країн Азії та Африки XVII – XVIII століття», «Нова історія країн Азії та Африки XIX століття», «Новітня історія країн Азії та Африки першої половини XX ст.»

Критерії оцінювання результатів навчання

а) робота на семінарському занятті	до 5 балів
б) самостійна робота	до 15 балів
в) контрольна робота	до 10 балів
г) підсумковий контроль	до 25 балів

Відповідь на семінарському занятті являє собою повідомлення з питання винесеного на обговорення. Цей виступ повинен бути чітко структурований і містити основні результати наукового вивчення проблеми, аргументи з приводу існуючих концептуальних підходів до питання, що вивчається, а також власне бачення доповідачем обговорюваної проблеми у вигляді висновків. Доповідь не повинна тривати більше 10 хвилин. При оцінюванні виступу на семінарському занятті перевага надається самостійним (без використання конспекту) відповідям,

які демонструють вільне володіння студентом навчальним матеріалом.

Обов'язковим є використання історичних джерел під час відповіді на питання семінару (цитування). Відповіді, що спираються виключно на здобутки історіографії, не можуть бути оцінені максимальною оцінкою, як і відповіді, що являють собою відтворення інформації про певні події.

Студенти можуть ставити **питання** в ході обговорення проблем семінарського заняття. Питання також дозволяють виявити ступінь готовності студента до розгляду винесених на семінарське заняття питань, тому до уваги береться передусім якість питань. Ті з них, які провокують дискусію, актуалізують нові аспекти обговорюваної проблеми, створюють проблемні ситуації можуть бути оцінені високим балом, на відміну від питань репродуктивного характеру. При оцінюванні питань студентів їхня кількість принципового значення не має.

Рецензування відповіді на семінарському занятті передбачає визначення рівня виступу з питання семінарського заняття. З позицій власного розуміння питання студент повинен оцінити рівень знань свого колеги, вказавши на здобутки та недоліки у відповіді. Рецензія повинна враховувати самостійність суджень доповідача, їх адекватність рівню розвитку історичної науки, здатність аргументовано відстоювати свою точку зору в дискусії.

Доповнення на семінарському занятті передбачає стислий виступ (повідомлення) у розвиток положень, висловлених доповідачем. Доповнення не повинно повторювати аргументацію та фактичний матеріал доповідача. Цінність доповнення полягає у приверненні уваги до тих аспектів обговорюваного питання, які не знайшли висвітлення у виступі доповідача. При оцінюванні доповнень студентів їх кількість значення не має.

Самостійна робота передбачає опрацювання проблем, винесених на позааудиторне вивчення. Оцінювання якості самостійної роботи здійснюється в ході написання контрольних робіт з питань, запропонованих для самостійного опрацювання.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	зараховано
83 – 89	B	Добре	
75 – 82	C	Задовільно	
68 – 74	D		
60 – 67	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

A (Відмінно)	90 – 100	Видатна робота з мінімальними помилками
B (Дуже добре)	83 – 89	Вище середнього стандарту, але з деякими незначними помилками
C (Добре)	75 – 82	В цілому гарна робота, але з помітними помилками
D (Задовільно)	68 – 74	Пристойно, але зі значними помилками
E (Достатньо)	60 – 67	Задовольняє мінімальні вимоги
FX (Незадовільно)	35 – 59	Необхідно виконати певну додаткову роботу для успішного складання (доопрацювати)
F (Незадовільно)	0 – 34	Необхідна значна подальша робота (повторний курс навчання з дисципліни)

Засоби діагностики результатів навчання

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- усне опитування, презентації на семінарських заняттях,
- написання контрольних робіт з питань, винесених на самостійне опрацювання.

Структура та тематичний план навчальної дисципліни «Новітня історія країн Азії та Африки другої половини ХХ століття – початку ХХІ століття»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Країни Далекого Сходу та Південної, Південно-Східної Азії у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття

Тема 1. Країни Азії після Другої світової війни: особливості розвитку

Процес деколонізації після Другої світової війни, його роль у долі афро-азійських народів. Різниця в рівнях розвитку і політичній ситуації. Завдання досягнення незалежності та соціального прогресу. Основні етапи деколонізації. Поява молодих незалежних держав. Проблема вибору моделі розвитку в постколоніальний період. Вплив процесів вестернізації та модернізації на країни регіону (тенденції прийняття та відчуження), роль духовних (релігійних і культурних) чинників у формуванні національних ідеологій країн Сходу.

«Холодна війна» і країни Азії: військове, політичне та ідеологічне протистояння. Конфлікти в зоні «третього світу»: їх причини та наслідки. Роль ООН у розв'язанні конфліктів на Сході.

Бандунзька конференція 1955 р. «Рух неприєднання», його роль та еволюція. Економічний обмін розвинутих капіталістичних країн з країнами Азії та Африки.

Неоколоніалізм. Військово-політичне та економічне співробітництво країн Сходу з СРСР. Крах політики «партнерства». Зміни в соціально-економічному і політичному розвитку регіонів «третього світу» у 70 – 90-х рр. ХХ ст.

«Нові індустріальні країни» Азії: причини економічного прориву та перспективи розвитку. Регіональні організації країн Сходу, їх роль у світовій економіці та політиці. Процеси конфліктогенності у країнах Південно-Східної Азії після закінчення «холодної війни». Дискусія про результати і перспективи розвитку країн «третього світу». Відсталість економічного розвитку – глобальна проблема сучасності.

Місце провідних країн Сходу в процесах глобалізації та регіональної інтеграції. Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС).

Тема 2. Японія і Корея в 1945 р. – на початку ХХІ ст.

Крах агресивних планів Японії. Акт про капітуляцію Японії. Прийняття умов Потсдамської декларації.

Американський окупаційний режим (1945 – 1951 рр.). Етапи окупації. Політика американської адміністрації: демократизація суспільно-політичного життя Японії, конституційна реформа, економічні перетворення. Другий період окупації (1948 – 1952 рр.), його особливості. Сан-Франциський договір (1951 р.). Завершення окупації.

Повоєнне поновлення економіки. Формування політичної системи. Зовнішня політика Японії у 1952-1960 рр. Американсько-японські відносини. «Доктрина Есіда». Територіальна проблема в радянсько-японських відносинах. Радянсько-японська декларація 1956 р. Відносини з країнами Південно-Східної Азії. Імператор Хірохіто та його роль в житті японського суспільства. Політична боротьба в Японії після підписання американсько-японського договору 1960 р. Розстановка сил всередині Ліберально-демократичної партії. Діяльність уряду І. Хаято і Е. Сато.

Японське «економічне диво». Фактори прискореного економічного розвитку в 50-60-х рр. ХХ ст. Патерналістська модель управління підприємствами та фірмами. Економічна теорія У. Демінга. Негативні наслідки прискореного економічного розвитку. «Шок Ніксона» та його вплив на політичне та економічне життя Японії. Нафтова криза 1973 р. та її наслідки для розвитку японської економіки. Варіанти вирішення енергетичної кризи в Японії. Програми «сонячне» та «місячне» сяйво.

Поява нових політичних сил. Партія «Комейто». Зростання радикалізму в японському суспільстві. Падіння престижу ЛДП. Справа «Локхід». Спроби здолаття кризи всередині ЛДП.

Діяльність урядів Д. Судзукі та Я. Накаоне. Неоконсервативна хвиля в Японії. Дискусії про бюджет, податки та державний сектор економіки. Політичні скандали 1980-х рр. «Справа Рікруто». Питання про кадрові зміни в ЛДП. Проблема корупції. Діяльність першого коаліційного уряду. Падіння темпів економічного зростання японської економіки на початку 1990-х рр., їх причини. Заходи японських урядів наприкінці ХХ - на початку ХХІ ст. по здолаттю економічних складнощів. Перспективи розвитку японської економіки.

Зовнішня політика урядів ЛДП. Економічні протиріччя і військово-політичний союз з США. Договори безпеки 1951, 1960 років. Нормалізація відносин з СРСР (1956 р.). Економічне співробітництво з СРСР в 60-70-х роках. Проблема «північних

територій». Російсько-японські відносини в 90-х рр. Україна і Японія. Роль Японії в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні (АТР).

Причини «перегрівання економіки» Японії на початку 90-х рр. ХХ ст. та політична криза 1993 р., пов'язана з втратою ЛДПЯ парламентської більшості. Фінансово-економічна криза 1997 – 1998 рр. у Південно-Східній Азії та проблеми японського суспільства.

Наслідки землетрусу в Японії (березень 2011 р.), його вплив на погіршення ситуації в країні та АТР, а також на світову економічну кон'юнктуру. Зовнішньополітична діяльність Японії на межі ХХ – ХХІ ст. Нерівномірність розвитку японсько-російських стосунків, проблема «північних територій». Японсько-українські відносини на сучасному етапі. Роль і місце Японії в економіці та політиці сучасного світу.

Республіка Корея та КНДР. Наслідки Другої світової війни для Кореї, її поділ. Утворення двох корейських держав: Республіки Корея та КНДР. Проблема єдності країни і протилежні позиції в цьому питанні СРСР та США. Корейська війна 1950 – 1953 рр. як протистояння Сходу і Заходу.

Південна Корея після Другої світової війни. Проголошення Республіки Корея, аграрна реформа. Внутрішньополітичне становище після закінчення війни 1950 – 1953 рр. Республіка Корея в 60 – 70-ті рр. ХХ ст. Конституція 1972 р. і політичний устрій республіки. Повстання 1980 р. і прихід до влади Чон Ду Хвана. Зміна політичної ситуації в країні наприкінці 80-х рр. Політичний курс президента Ро Де У. Причини та підсумки швидкого економічного розвитку Південної Кореї в системі «нових індустріальних країн». Республіка Корея на межі ХХ – ХХІ ст. Політичний курс президентів країни Но Му Хена (2003 – 2007 рр.) – Демократична партія тисячоліття; Лі Мен Бака (2008 – 2013 рр.) – Партія Великої країни; Пак Кин Хе (з 2013 р.) – партія Сенурі.

Південнокорейський політичний скандал 2016 р. і розкол суспільства, звинувачення Пак Кин Хе в корупції. Імпічмент президента та призупинення її повноважень (за рішенням Конституційного суду РК від 10 березня 2017 р.). Відносини між Республікою Корея та КНДР на сучасному етапі.

Північна Корея. Діяльність Кім Ир Сена (1948 – 1994 рр.) та його соціалістичний експеримент. «Чучхе» – національна ідеологія КНДР. Радянсько-північнокорейські відносини у 70 – 80-х рр. ХХ ст. Кім Чен Ир (1994 – 2011 рр.). Початок нормалізації відносин КНДР і Республіки Кореї. Проблема об'єднання двох корейських республік. Внутрішньо- та зовнішньополітичний курс Кім Чен Ина (з 2011 р.). Політика ізоляції, міжнародні санкції. Ядерна програма КНДР: перспективи реалізації і можливі наслідки в регіональному і глобальному масштабі.

Тема 3: Китай у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття

Китай після закінчення Другої світової війни. Загострення конфронтації між КПК і Гоміньданом. Громадянська війна 1946 – 1949 рр. та її наслідки. Утворення континентальної Китайської Народної Республіки (КНР) та Республіки Китай (на Тайвані). Проблема існування «двох Китаїв» (Тайванська проблема) – дестабілізуючий фактор в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. КНР у 1949 – 1957 рр.: проблема вибору шляху розвитку. «Відновлюючий період» (1949 – 1952 рр.). Перемога маоїстської лінії в керівництві КПК. Політика «Великого стрибка» (1958 –

1961 рр.) і роль Мао Цзедуна. «Період стабілізації» (1961 – 1965 рр.). Зовнішня політика Китаю в 50-х – 60-х рр. ХХ ст.

«Культурна революція» 1966 – 1976 рр., встановлення в країні військово-бюрократичної диктатури. Боротьба за владу після смерті Мао Цзедуна. Розгром «банди чотирьох». Радянсько-китайські відносини 60-х – 70-х рр. ХХ ст. ІХ з'їзд КПК. Відхід керівництва країни від маоїстської моделі побудови соціалізму.

Курс «чотирьох модернізацій» та його сутність. Етапи та особливості реформ Ден Сяопіна (1979 – 1997 рр.). Вірність китайського керівництва «соціалістичному вибору» («соціалізм з китайською специфікою»). Проблеми внутрішньої політики та демократизації Китаю. Зовнішня політика КНР у 80-х – 90-х рр., врегулювання відносин з СРСР і США. Нормалізація відносин із країнами Південно-Східної Азії (АСЕАН), розширення зв'язків із Республікою Корея та Японією. Китайсько-українське співробітництво та його перспективи.

Економічні досягнення і потенціал Китаю на початку ХХІ ст. Внутрішньо- та зовнішньополітичний курс Голів КНР Ху Цзіньтао (2003 – 2013 рр.) та Сі Цзіньпіна (з 2013 р.). Історичні рішення ХІХ з'їзду КПК (жовтень 2017 р.). Місце КНР в АТЕС, ШОС, БРІКС та ін. регіональних організаціях. Проблеми економічного зростання (КНР – перша економіка світу) і політичної свободи.

Континентальний Китай і глобальні проблеми сучасності.

Тема 4. Завоювання незалежності країнами Південної та Південно-Східної Азії

Проголошення незалежності *Індонезії* (1945 р.). Англо-голландська інтервенція. Утворення унітарної республіки Індонезії. Роль Сукарно. Причини встановлення режиму «керованої демократії» Сукарно. Суть та протиріччя режиму. Політична криза 1965 р. та падіння влади Сукарно.

Індонезія в період «нового порядку» (1968 – 1998 рр.). Напрямки, зміст та результати економічних реформ. Політичний режим військових. Роль Сухарто. Характер політичної боротьби в 90-х рр. Відставка Сухарто.

Діяльність уряду М. Сукарнопутрі. Посилення позицій ісламських фундаменталістів і боротьба з ними владних структур. Вирішення проблеми Східного Тімору (2002 р.). Політичний курс президентів С.Б. Юджойно (2004 – 2014 рр.) – Демократична партія; Д. Відодо (з 2014 р.) – Демократична партія боротьби Індонезії. Стосунки Індонезії з новими індустріальними країнами, її роль у процесах глобалізації та регіональної інтеграції. Перспективи розвитку в ХХІ ст.

Зовнішня політика сучасної Індонезії. Україна – Індонезія.

Тема 5. Країни Південно-Східної Азії (В'єтнам, Лаос, Камбоджа, Філіппіни) в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.

Серпнева революція 1945 р. і утворення Демократичної Республіки *В'єтнам* (ДРВ). Франко-в'єтнамські переговори і угоди. Агресія Франції проти ДРВ (1946 – 1954 рр.). Хо Ши Мін. Боротьба в'єтнамського народу проти колонізаторів. Розкол В'єтнаму і втручання США. Соціально-економічні перетворення в ДРВ у 50 – 60-х рр.

Боротьба з американською агресією в Північному В'єтнамі 1964 – 1975 рр.

В'єтнамсько-радянські відносини. Утворення Соціалістичної Республіки В'єтнам (СРВ) у 1976 р. Економічні реформи 80 – 90-х рр. ХХ ст. у В'єтнамі та їхні результати.

Сучасний В'єтнам і проблеми глобалізації.

Лаос. Боротьба лаоського народу проти французьких колонізаторів (1945 – 1975 рр.). Громадянська війна і втручання США. Проголошення Лаоської Народно-демократичної Республіки. Соціалістичні експерименти у внутрішній політиці ЛНДР до 90-х рр. XX ст. Перехід до ринкової економіки на межі XX – XXI ст.

Камбоджа. Деколонізація Камбоджі та перші кроки на шляху незалежності. Внутрішня і зовнішня політика в 60 – 70-х рр. XX ст. Переворот генерала Лон Нола і позиція США. Партизанська боротьба і режим «червоних кхмерів» (1975 – 1979 рр.). Пол Пот. Кампучійсько-в'єтнамський конфлікт. Роль ООН і країн Південно-Східної Азії у розв'язанні кампучійського вузла. Реставрація монархії у 1993 р. Король Нородом Сіанук та його політика (1993 – 2004 рр.).

Королівство Камбоджа на сучасному етапі. Нородом Сіамоні.

Тема 6. Індія

1947 – 1950 рр.: від домініону до незалежної республіки. Етнонаціональні та конфесіональні проблеми. Конфлікт з Пакистаном.

Соціально-економічний розвиток Індії в 50 – 90-х рр. Курс Дж. Неру на змішану економіку. Політика етатизму. Успіхи і протиріччя розвитку в умовах моделі заміни імпорту в 70 – 80-х рр. XX ст. Причини переходу до політики економічних реформ 90-х рр. Наслідки лібералізації. Програма приватизації та залучення інвестицій. Етапи, характер та результати аграрних реформ. Зміни в соціально-культурній сфері за роки незалежності.

Етапи та форми політичної боротьби в 60 – 90-х рр. Перемога ІНК на виборах в парламент 1962 р. Політична боротьба в ІНК після смерті Дж. Неру. Діяльність уряду Л.Б. Шастрі. «Зелена революція». Прихід до влади І. Ганді. Розкол ІНК. М. Десаї – лідер опозиції. Соціалістична концепція Д. Неру – І. Ганді. Боротьба опозиції з урядом. Індю-пакистанська війна 1972 р. та її вплив на внутрішню політику Індії. Вибори 1971 – 1972 рр. Уроки боротьби з опозицією. Кадрові зміни в ІНК (І). Створення Джаната парті. Позбавлення депутатського мандата І. Ганді. Запровадження надзвичайного стану у 1975 р. Програма 20-ти пунктів І. Ганді. Поразка ІНК (І) в 1977 р.

Діяльність коаліційного уряду М. Десаї. Розкол Джаната парті. Повернення І. Ганді на посаду голови уряду. Політика ІНК (І). Сепаратистські тенденції у суспільному та політичному житті Індії. Сикхська проблема. Вбивство І. Ганді.

Еволюція багатопартійної політичної системи в 80-90-х рр. XX ст. ІНК і Р. Ганді. Посилення провінційних партій. Вбивство Р. Ганді. Створення Бхаратія джаната парті. Індуський комуналізм. Перегрупування сил в ІНК (І). Діяльність С. Ганді. Міжетнічні та міжконфесійні конфлікти.

Зовнішня політика. Курс Дж. Неру на мирне співіснування. Індю-радянські відносини. Індю-пакистанські конфлікти 1948, 1965, 1971 років. Індю-пакистанські протиріччя 80 – 90-х рр. Відносини з Китаєм, США. Україна та Індія.

Індія на початку XXI ст.: проблеми та перспективи розвитку.

Тема 7. Пакистан

Утворення держави Пакистан. Конституція 1956 року. Політична криза 1957 – 1958 рр.

Військовий переворот 1958 р. Друга республіка. Політична криза 1969 – 1971 рр. Громадянська війна в Бенгалії і утворення Бангладеш.

Внутрішня політика З.А. Бхутто (1971 – 1977 рр.). «Ісламський соціалізм».

Режим Зія уль Хака (1977 – 1988 рр.). Курс на ісламізацію.

Сучасний Пакистан. Формування двопартійної системи. Б. Бхутто. Н. Шаріф. Роль армії в політичному житті.

Проблеми соціально-економічного розвитку країни в 50 – 90-х рр. ХХ ст. Особливості політики етатизму. Успіхи і протиріччя розвитку в рамках моделі заміни імпорту (самозабезпечення) в 50 – 60-х рр. Соціально-економічні реформи З.А. Бхутто. Зростання впливу монополістичного та іноземного капіталу в 80-х роках. Реформування економіки в 90-х рр. і «пакистанське чудо». Загострення соціальних проблем. Переворот 1999. Особливості перебування при владі П. Мушаррафа. Надзвичайний стан 2007 р. загибель Б. Бхутто. Особливості політичного розвитку Пакистану другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Етапи зовнішньої політики. Проамериканський курс в 1950 – 1960 рр. Розширення зовнішньополітичних зв'язків в 60-х рр. Зовнішня політика З.А. Бхутто. Проамериканський курс 80-х рр. Відносини Індії та Пакистану. Лахорська декларація. Відносини з країнами регіону на сучасному етапі. Пакистан і Україна.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Ісламський світ, Тропічна й Південна Африка у II половині ХХ – на початку ХХІ ст.

Тема 1. Туреччина

Особливості післявоєнного розвитку Туреччини. Реформи 1945 – 1946 рр. Прозахідна орієнтація.

Правління Демократичної партії в 1950 – 1960 рр. Зміни в сфері промисловості та сільського господарства. Авторитарний політичний режим. Проамериканський зовнішньополітичний курс. Вступ до НАТО. Переворот 1960 р. Конституція 1961 р. Створення плюралістичної структури турецького суспільства, загострення політичних протиріч. Питання про збереження єдності турецького суспільства. Проблема курдів. Виникнення ісламістських угруповань. Діяльність уряду С.Деміреля. Надзвичайний стан 1971 р.

Особливості економічного розвитку в 60 – 70-х рр. Позитивні та негативні наслідки моделі заміни імпорту (самозабезпечення).

Перегрупування політичних сил у 1970-х р. Роль армійських кіл у турецькому політичному житті. Принцип передачі влади цивільним особам. «Пакет економічної стабілізації» Т. Озала. Поступовий перехід до ринкової економіки, модернізація сільського господарства. Т. Чіллер – перша жінка – прем'єр-міністр Туреччини. Економічні труднощі Туреччини. Політична криза 1995 р. Перемога ісламістів на виборах 1995 р., нова розстановка політичних сил. Боротьба з тероризмом, діяльність уряду Р. Ердогана на початку 2000-х рр.

Політичний курс президента А. Гюля (2007 – 2014 рр.). Президентські вибори 10 серпня 2014 р. Політичний курс президента Реджепа Тайіпа Ердогана (з 2014 р.)

(«Партія справедливості і розвитку»). Доля ісламу та ісламізму в Туреччині на сучасному етапі.

Спроба державного перевороту в Турецькій республіці 15-16 липня 2016 р., її наслідки (репресії режиму Р.Т. Ердогана, посилення президентської влади, жорсткий антизахідний курс держави).

Головні напрямки зовнішньої політики. Відносини з арабським світом. Турецько-радянські відносини. Україна і Туреччина. Співробітництво в рамках ЧЕС (Організації Чорноморського економічного співробітництва). Позиція Туреччини в сирійському конфлікті. «Курдська проблема» на сучасному етапі.

Тема 2. Іран

Наслідки війни для Ірану. Зовнішні та внутрішні фактори руху за автономію Іранського Азербайджану та Курдистану в 1945 – 1946 рр.

Рух 1950 – 1953 рр. М. Мосаддик і боротьба за націоналізацію нафти. Англо-американський тиск. Переворот 1953 р. Угода з міжнародним нафтовим консорціумом (МНК) 1954 р.

Причини та цілі реформ 60-х рр. ХХ ст. Роль М. Реза-шаха Пехлеві. Основні напрямки та зміст реформ в сфері економіки, культури, суспільно-політичного життя. Суперечливість наслідків реформ. Шіїтська опозиція, діяльність аятоли Хомейні. Політичний режим шахської влади, дії служби безпеки САВАК. Утворення прошахської партії «Растахіз».

Соціально-економічна криза 1978 – 1979 рр. Революція 1978 – 1979 рр.: причини, цілі, етапи. Втеча шаху з Ірану, повернення Хомейні. Період двовладдя. Позиція армії. Перемога ісламської революції. Створення Ісламської республіки Іран (ІРІ).

Іран під владою духовенства. Нова конституція країни, державний устрій ІРІ, ісламський стиль правління. Діяльність «охоронців ісламської революції». Захоплення американського посольства в Тегерані. Укріплення ісламських норм моралі. Боротьба «ортодоксів» і «прагматиків». Ісламська економіка в 80-х роках: роль державного, кооперативного та приватного секторів. Ірано-іракський збройний конфлікт (1980 – 1988 рр.).

Реформування ісламської системи. Х.Рафсанжані. М.Хатамі. Лібералізація економіки в 1989 – 1998 рр. Зміни в політичному та економічному житті Ірану в 1990-х рр. Внутрішній розвиток і зовнішня політика держави за президентства М. Ахмадінежада (2005 – 2013 рр.). Президентські вибори 3 серпня 2013 р. Внутрішньо- та зовнішньополітичний курс Хасана Роухані. Доля «ядерної програми» Ірану. Зняття частини міжнародних санкцій і перспективи економічного розвитку Ірану на початку ХХІ ст. Основні проблеми сучасного Ірану. Позиція в сирійському конфлікті. «Курдське питання» на сучасному етапі.

Тема 3. Афганістан

Афганістан після Другої світової війни. Економічна політика в 1945 – 1973 рр. Модернізація політичного життя в умовах поліетнічної країни. Повалення монархії Мухаммеда Захір-шаха.

Внутрішня і зовнішня політика президента Дауда. Формування опозиції: ісламські фундаменталісти, Народно-демократична партія Афганістану (НДПА). Економічна та політична криза 1977 – 1978 рр.

Переворот 27 квітня 1978 р. Боротьба «Тальк» і «Парчам». Роль Н.М. Таракі та Х.Аміна. Революційні перетворення. Введення радянських військ (27 грудня 1979 рр.). Штурм палацу Аміна.

Політика Бабрака Кармала в 1979 – 1986 рр. Здійснення земельної реформи. Хід громадянської війни. Підтримка Пакистаном і США внутрішньої опозиції. Прорахунки афганського та радянського керівництва.

Політичний курс Наджибулли в 1986 – 1992 рр.: економічна стабілізація та національне примирення. Женевські угоди 1988 р. Виведення радянських військ. Еволюція режиму. Перемога опозиції.

Ісламська революція 1989 р. Діяльність президента Б. Раббані. «Революція моджахедів» 1992 р. Витоки руху талібів, причини швидкого поширення їх впливу на Афганістан. Проголошення Ісламського емірата. Діяльність У. бен Ладана та «Аль-Каїди» на території Афганістану. Падіння режиму талібів у 2001 – 2002 р.

Політичний курс президента Хаміда Карзая (2002 – 2014 рр.). Роль міжнародних сил підтримання безпеки. Президентські вибори 5 квітня (1-й тур) і 14 червня 2014 р. (2-й тур) та їх спірний результат. Ашраф Гані Ахмадзай (з 2014 р.) і його внутрішньо- та зовнішньополітичний курс. Проблема ісламського радикалізму та боротьба з ним на сучасному етапі.

Міжетнічні проблеми сучасного Афганістану. Проблеми урегулювання та припинення протистояння внутрішніх і зовнішніх сил.

Тема 4. Арабські держави Близького Сходу та Аравійського півострова

Країни Аравійського півострова: Саудівська Аравія, Ємен, Оман, Кувейт, Катар, Об'єднанні арабські емірати (ОАЕ).

Ірак. Іракська революція 1958 р., повалення монархії Фейсала II.

Прихід до влади партії БААС у 1963 р. Програма будівництва «арабського соціалізму». Націоналізація «Ірак петролеум компанії» та її наслідки. Аграрна реформа. Протиріччя всередині БААС, переслідування опозиції.

Прихід до влади у 1978 р. С. Хусейна. Чистка державного апарату, «тікритський клан». Здійснення політики «арабського націоналізму». Довгострокова програма збільшення експорту нафти. Особливості функціонування політичного режиму С.Хусейна. Спроба утворення системи балансу сил між сунітами, шиїтами, курдами. Зовнішньополітичні авантюри Іраку. Проблема наявності у Іраку ядерної зброї.

Усунення С.Хусейна в 2003 р. Зростання політичної напруженості. Створення та діяльність тимчасової адміністрації Іраку. Початок громадянської та партизанської війни в Іраку.

Ірак в період американської окупації (з весни 2003 р.). Тимчасова Конституція (березень 2004 р.). Сучасний суспільно-політичний та економічний розвиток Іраку. Вплив «арабських революцій» 2010 – 2011 рр. на Ірак. Ісламістське угруповання «Ісламська Держава Іраку і Леванту» та ідея створення халіфату. Захоплення ІДІЛ влади в північних провінціях Іраку (літо 2014 р.). Інтернаціоналізація конфлікту на сучасному етапі та реакція світової спільноти. Перспективи вирішення «курдського питання» на сучасному етапі. Курдський автономний район (КАР) і проблема Кіркука. Референдум про створення Незалежного Курдистану (вересень 2017 р.). Масуд Барзані.

Проголошення незалежності *Сирії та Лівану*. Ліван у другій половині 1940-х рр. Провал «доктрини Ейзенхауера» в Лівані. Ліван у 1968 – 1984 рр. Сучасний соціально-економічний і політичний розвиток сучасного Лівану.

Сирія після Другої світової війни. Політична криза в Сирії в 1940-х – 1950-х рр. Утворення Об'єднаної Арабської Республіки (ОАР) (1958 – 1961 р.), причини її розпаду. Зміна курсу розвитку в 60-х рр. ХХ ст. Прихід до влади Партії арабського соціалістичного відродження (ПАСВ). Політичний курс президентів Хафеза Асада (1970 – 2000 рр.) та Башара Асада (з 2000 р.). Вплив близькосхідних «арабських революцій» 2010 – 2011 рр. на Сирію та їхній резонанс у країні. Збройні виступи опозиції (з березня 2011 р.) з метою зміни політичної влади. Затяжна громадянська війна в Сирії: оцінки та прогнозування розвитку подій. Фактор Ісламської Держави Іраку і Леванту та загострення ситуації в САР. Роль зовнішнього фактору в ескалації протистояння між урядовими силами Б. Асада та ісламістами («Ісламська Держава», «Джебхат ан-Нусра» та ін.). Проблема біженців із країн Близького Сходу.

Тема 5. Палестинська проблема в міжнародних відносинах. Ісламський фундаменталізм

Виникнення палестинської проблеми. Її суть. Передумови утворення єврейської держави. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 181 (II) про майбутнє Палестини. Утворення держави Ізраїль. Роль ООН. Перша арабо-ізраїльська війна (1948-1949 рр.). Підсумки та наслідки війни. Становлення державності Ізраїлю. Дух «халу цим». Закон про повернення. Зовнішньополітична концепція Д. Бен-Гуріона. Відносини з США та СРСР. Суецька криза 1956 р. і друга арабо-ізраїльська війна.

6-денна війна 1967 р. і розширення територіальних надбань Ізраїлю. Поглиблення близькосхідної кризи.

Четверта арабо-ізраїльська війна 1973 р., поразка арабських країн. Початок урегулювання близькосхідного конфлікту. Мирний договір Єгипту та Ізраїлю (1979 р.) та його наслідки. Агресія Ізраїлю проти Лівану (1982 р.). Урегулювання відносин з Йорданією (1994 р.).

Палестинська проблема в 60-70-х рр. ХХ ст. Палестинських рух опору (ПРО). Проголошення незалежності держави Палестини (1988 р.). Арабо-ізраїльські переговори 1991 – 1995 рр. Палестинські території в 1996 – 2009 рр. Вплив подій «арабських революцій» 2010 – 2011 рр. на протікання арабоізраїльського конфлікту. Періодичні загострення близькосхідної проблеми. Боротьба з ісламізмом.

Ісламський фундаменталізм

Історія виникнення та розвитку у ХХ ст. Причини активізації в 70-90-х рр. ХХ ст. Поняття ісламського фундаменталізму та ісламського екстремізму. Прояви фундаменталізму в різних країнах світу.

Тема 6. Деколонізація Африки

Специфіка формування колоній на африканському континенті в XV – ХХ ст. Французький, британський, бельгійський, португальський варіанти управління колоніями. Формування національної самосвідомості африканських народів. Виникнення руху за незалежність колоній. Вплив вчення М. Ганді і здобуття незалежності Індією на політичну та інтелектуальну еліту Африки. Фактори, які вплинули на розпад колоніальної системи в Африці. Роль колоніальної спадщини у розвитку африканських країн: позитивні і негативні риси.

Розпад колоніальної системи в Африці (1950 – 1960 рр.). Деколонізація Центральної та Південної Африки. Незалежність Гани та Гвінеї. 1960 – «рік Африки». Визвольний процес 60-х рр. ХХ ст.

Завершення деколонізації Африки в 1970 - 1980-х рр. Особливості антиколоніальної боротьби в португальських колоніях (Ангола, Мозамбик, Гвінея-Бісау).

Завершення розпаду колоніальної системи в Південній Африці: Зімбабве (1980 р.), Намібія (1990 р.).

Тема 7. Розвиток незалежних країн Африки

Північна Африка

Єгипет

Реформи 50-х років та їх наслідки. Г.А. Насер. Модель «арабського соціалізму». Внутрішня та зовнішня політика Єгипетської республіки. Націоналізація Суецького каналу. Суецька криза (1956 р.). Проблема арабської єдності. Створення Об'єднаної Арабської республіки. Політика «єгиптизації». Вихід Сирії з ОАР. Боротьба Г.А. Насера з опозицією. Завершення будівництва Асуанської греблі та її роль у єгипетській економіці. Досвід створення провінції ат-Тахір. Значення економічної допомоги Радянського Союзу. Методи боротьби з безробіттям у Єгипті. Створення партії Арабський Соціалістичний союз. Геополітична концепція «трьох кіл».

Боротьба у єгипетському керівництві після смерті Г.А. Насера. Укріплення влади А. Садата. Завдання виходу Єгипту з економічної кризи. Програма «трьох пунктів» А. Садата. Значення результатів війни 1973 р. для єгипетського суспільства. Політика Х. Мубарака у 80 – 90-ті роки ХХ ст. Проголошення політики «інтіфах». Участь Єгипту у війні в Перській затоці 1990-1991 рр. Спроби вирішення продовольчої проблеми. Реформи державного сектора економіки.

Вплив революційних подій в Тунісі (грудень 2010 р.) на ситуацію в Єгипті. Єгипетська революція 25 січня – 11 лютого 2011 р. Відставка уряду і президента М.Х. Мубарака. Встановлення тимчасової військової диктатури. Перехід влади до Вищої ради Збройних сил. Призупинення дії конституції і розпуск парламенту. 20 Арешт экс-президента Мубарака (13 квітня 2011 р.), судовий процес над ним. Обрання президентом Єгипту М. Мурсі (організація «Брати мусульмани») (25 червня 2012 р.). Вплив революційних подій в Єгипті на ситуацію на Синайському півострові. Світова реакція на єгипетські події. Державний переворот 3 липня 2013 р. Скиннення президента М. Мурсі. Переслідування новою владою організації «Брати мусульмани». Президентські вибори 8 червня 2014 р. Політичний курс президента Абдель Фаттаха ас-Сісі.

Країни *Магрибу* на шляху незалежного розвитку.

Туніс. Лібералізм у політичному та економічному розвитку Туніса. Реформи Х.Бургіби і створення світської держави. Роль туризму. Успіхи розвитку туніської економіки.

Марокко – як приклад збереження і функціонування монархії у нових суспільно-політичних умовах. Діяльність султанів Муххамеда V і Хасана II. Теорія «ісламського соціалізму». Причини стабільності влади султана.

Алжир. Бен Белла – перший президент незалежного Алжиру. Державний переворот 1956 р. Роль армії, посилення позицій ісламістів. Боротьба світських і релігійних партій.

Лівія. Лівійська Джамахірія. М. Каддафі. Утворення революційних комітетів. Плани створення Великої ісламської сахарської імперії. Лівія і проблеми міжнародного тероризму.

Тропічна Африка. Традиції незалежного правління *Ліберії*. Роль американського капіталу в розвитку Ліберії. Державний переворот 1980 р. під керівництвом С. Доу.

Л. Сенгор – борець за незалежність *Сенегалу*. Теорія негритюду. Передання влади А.Діуфу. Ісламський фундаменталізм у Західній Африці.

Золотий берег (Гана) – лідер національно-визвольної боротьби африканських колоній. Панафриканські конгреси. Діяльність К. Нкруми. Проголошення незалежності Гани. Основні напрямки та еволюція внутрішньої та зовнішньої політики К.Нкруми. Низка державних переворотів у Гані.

Утворення та особливості політичного та економічного життя *Нігерії*. Боротьба племен за владу. Еволюція нігерійської федерації. Перший державний переворот 1966 р. Режим Я. Говона. Природні копалини Нігерії. Етнічні, релігійні та конфесійні конфлікти.

Найкрупніша держава тропічної Африки – *Конго*. Діяльність П.Лумуби, Дискусії про унітарний і федеративний розвиток Конго. Громадянська війна (1961-1965 рр.) і державний переворот Д.Мобуту. Перетворення Конго в Заїр. «Мобутизм». Утворення демократичної республіки Конго.

Південна та Східна Африка. Історія появи *Південно-Африканської республіки (ПАР)*. Африканери і політика «апартеїду». Расові закони. Створення резервацій для чорного населення. Промисловий розвиток ПАР. Успіхи Південно-Африканської економіки. Діяльність Н. Манделі і Африканського національного конгресу (АНК). «Білий» і «чорний» терор. Експерименти в ПАР по створенню біологічної та психотропної зброї. Переговори з Н.Манделою та його звільнення. Політичні зміни в ПАР. Перемога АНК на виборах 1994 р. Проблема десегрегації та «чорного расизму». Концепція національного примирення Н. Манделі.

Монархічний режим Хайле Селассіє в *Ефіопії*. Аграрна проблема. Геополітичне становище Ефіопії і Сомалі. Повалення монархії в Ефіопії. Спроби проведення соціалістичних перетворень. Режим полковника Х.М. Менгісту. Гуманітарна катастрофа 1990-х рр. в Ефіопії та Сомалі.

Здобуття незалежності *Суданом*. Конфлікт між північним і південним Суданом. Проблема сепаратизму. Спроби введення шаріату. Економічні, соціальні, політичні проблеми розвитку Судану.

Міжнародні відносини в країнах Африки після 1945 р.

Нові фактори міжнародних відносин у 1940 – 1950-х рр. «Холодна війна» та її вплив на міжнародні відносини в Африці. Причини загострення міжнародних відносин в Африці в 80-х рр. ХХ ст. Нові тенденції в міжнародних відносинах к. ХХ – поч. ХХІ ст.

**Структура навчальної дисципліни
«Новітня історія країн Азії та Африки (1918 – 1945 рр.)»**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб.	інд.	с. р.		л	с	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1												
Країни Далекого Сходу та Південної, Південно-Східної Азії у другій половині XX – початку XXI ст.												
Тема 1. Країни Азії після Другої світової війни: особливості розвитку.	8	2				6	10					10
Тема 2. Японія і Корея в 1945 р. – на початку XXI ст.	10		6			4	10		4			6
Тема 3. Китай у другій половині XX – на початку XXI століття	4	2	2				2	2				
Тема 4. Завоювання незалежності країнами Південної та Південно-Східної Азії	8	2				6	10	2				8
Тема 5. Країни Південно-Східної Азії (В'єтнам, Лаос, Камбоджа, Філіппіни) в другій половині XX – на початку XXI ст.	12		4			8	10					10
Тема 6. Індія	4	2				2	6	2				4
Тема 7. Пакистан	4	2				2						
Змістовий модуль 2												
Ісламський світ, Тропічна й Південна Африка у II половині XX – на початку XXI ст.												
Тема 1. Туреччина	2	2										
Тема 2. Іран	4	2	2				6	2				4
Тема 3. Афганістан	2	2										

Тема 4. Арабські держави Близького Сходу та Аравійського півострова	14	4				10	12					12
Тема 5. Палестинська проблема в міжнародних відносинах. Ісламський фундаменталізм	12		4			8	15		2			13
Тема 6. Деколонізація Африки	8	4				4	10	2				8
Тема 7. Розвиток незалежних держав Африки.	13	2	2			9	14		2			12
Усього годин	105	26	20			59	105	10	8			87

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1.	Японія в період американської військової окупації (1945 –1952 рр.)	2	2
2.	Японія у 50-і рр. ХХ ст. – нпа початку ХХІ ст.	2	
3.	КНДР і Республіка Корея: порівняльно-історичний аналіз їх розвитку	2	2
4.	Китай на шляху реформ	2	
5.	Країни Південно-Східної Азії після Другої світової війни: спільне та особливе	4	
6.	Іран у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.	2	
7.	Палестинська проблема в міжнародних відносинах	4	2
8.	ПАР	2	2
Усього годин практичних занять		20	8

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1.	«Холодна війна» і країни Азії: військове, політичне та ідеологічне протистояння. Конфлікти в зоні «третього світу»: їх причини та наслідки. Роль ООН у розв'язанні конфліктів на Сході. Бандунзька конференція 1955 р. «Рух неприєднання», його роль та еволюція. Економічний обмін розвинутих капіталістичних країн з країнами Азії та Африки.	6	10
2.	<i>Японія</i> : проблема «північних територій».	4	6
3.	Визвольний рух в Індії 1945 – 1947 рр. і утворення Індійського Союзу та Пакистану.	6	8
4.	<i>Лаос</i> . Боротьба лаоського народу проти французьких колонізаторів (1945 – 1975 рр.). Громадянська війна і втручання США. Проголошення Лаоської Народно-демократичної Республіки. Соціалістичні експерименти у внутрішній політиці ЛНДР до 90-х рр. XX ст. Перехід до ринкової економіки на межі XX – XXI ст. <i>Камбоджа</i> . Деколонізація Камбоджі та перші кроки на шляху незалежності. Внутрішня і зовнішня політика в 60 – 70-х рр. XX ст. Переворот генерала Лон Нола і позиція США. Партизанська боротьба і режим «червоних кхмерів» (1975 – 1979 рр.). Пол Пот. Кампучійсько-в'єтнамський конфлікт. Роль ООН і країн Південно-Східної Азії у розв'язанні кампучійського вузла. Реставрація монархії у 1993 р. Король Нородом Сіанук та його політика (1993 – 2004 рр.). Королівство Камбоджа на сучасному етапі. Нородом Сіамоні.	8	10
5.	Етнічні проблеми незалежної Індії. Кашмірське питання	2	4
6.	Індія – Пакистан: особливості відносин.	2	
7.	Основні проблеми сучасного Ірану. Позиція в сирійському конфлікті. «Курдське питання» на сучасному етапі.		4
8.	Проголошення незалежності <i>Сирії та Лівану</i> . Ліван у другій половині 1940-х рр. Провал «доктрини Ейзенхауера» в Лівані. Ліван у 1968 – 1984 рр. Сучасний соціально-економічний і політичний розвиток сучасного Лівану. Сирія після Другої світової війни. Політична криза в Сирії в 1940-х – 1950-х рр. Утворення Об'єднаної Арабської Республіки (ОАР) (1958 – 1961 р.), причини її розпаду. Зміна курсу розвитку в 60-х рр. XX ст. Прихід до влади Партії арабського соціалістичного відродження (ПАСВ). Політичний курс президентів Хафеза Асада (1970 – 2000 рр.) та Башара Асада (з 2000 р.). Вплив близькосхідних «арабських революцій» 2010 – 2011 рр. на Сирію та їхній резонанс у країні. Збройні виступи опозиції (з березня 2011 р.) з метою зміни політичної влади. Затяжна громадянська війна в Сирії: оцінки та прогнозування розвитку подій. Фактор Ісламської Держави Іраку і Леванту та загострення ситуації в САР. Роль зовнішнього фактору в ескалації протистояння між урядовими силами Б. Асада та ісламістами («Ісламська Держава», «Джебхат ан-Нусра» та ін.). Проблема біженців із країн Близького Сходу.	10	12

9.	Ісламський фундаменталізм Історія виникнення та розвитку у ХХ ст. Причини активізації в 70-90-х рр. ХХ ст. Поняття ісламського фундаменталізму та ісламського екстремізму. Прояви фундаменталізму в різних країнах світу: Іран; Алжир; Єгипет; Судан.	8	13
10.	Вирішення кризи у Південній Родезії. Надання незалежності Намібії.	4	8
11.	Країни <i>Магрибу</i> на шляху незалежного розвитку. <i>Туніс</i> . Лібералізм у політичному та економічному розвитку Туніса. Реформи Х.Бургіби і створення світської держави. Роль туризму. Успіхи розвитку туніської економіки. <i>Марокко</i> – як приклад збереження і функціонування монархії у нових суспільно-політичних умовах. Діяльність султанів Муххамеда V і Хасана II. Теорія «ісламського соціалізму». Причини стабільності влади султана. <i>Алжир</i> . Бен Белла – перший президент незалежного Алжиру. Державний переворот 1956 р. Роль армії, посилення позицій ісламістів. Боротьба світських і релігійних партій. <i>Лівія</i> . Лівійська Джамахірія. М. Каддафі. Утворення революційних комітетів. Плани створення Великої ісламської сахарської імперії. Лівія і проблеми міжнародного тероризму. Тропічна Африка . Традиції незалежного правління <i>Ліберії</i> . Роль американського капіталу в розвитку Ліберії. Державний переворот 1980 р. під керівництвом С. Доу. Л. Сенгор – борець за незалежність <i>Сенегалу</i> . Теорія негритуду. Передання влади А.Діуфу. Ісламський фундаменталізм у Західній Африці. <i>Золотий берег (Гана)</i> – лідер національно-визвольної боротьби африканських колоній. Панафриканські конгреси. Діяльність К. Нкруми. Проголошення незалежності Гани. Основні напрямки та еволюція внутрішньої та зовнішньої політики К.Нкруми. Низка державних переворотів у Гані. Утворення та особливості політичного та економічного життя <i>Нігерії</i> . Боротьба племен за владу. Еволюція нігерійської федерації. Перший державний переворот 1966 р. Режим Я. Говона. Природні копалини Нігерії. Етнічні, релігійні та конфесійні конфлікти. Найкрупніша держава тропічної Африки – <i>Конго</i> . Діяльність П.Лумуби, Дискусії про унітарний і федеративний розвиток Конго. Громадянська війна (1961-1965 рр.) і державний переворот Д.Мобуту. Перетворення Конго в Заір. «Мобутизм». Утворення демократичної республіки Конго.	9	12
	Усього годин на самостійну роботу	59	87

Методи навчання:

1. Інтерактивні методи навчання (диспут, навчальні ігри, неігрові методи – аналіз і моделювання ситуації);
2. Словесні методи навчання (лекція, бесіда);
3. Проблемний виклад матеріалу;
4. Дослідницький метод.

Методи контролю

1. Усне опитування, участь у груповій роботі;
2. Тестування.
3. Контрольна робота.

Засоби діагностики успішності та якості навчання

- студентські презентації та виступи на практичних заняттях;
- усна відповідь;
- письмова робота.

Підсумковий контроль – усний іспит.

Розподіл балів за темами

Поточне оцінювання та самостійна робота		Підсумковий екзамен	Сума
ЗМ 1	ЗМ 2	25	100
Т.1. Т.2. Т.3. Т.4 Т.5. Т.6 Т.7	Т.1. Т.2. Т.3. Т.4 Т.5. Т.6 Т.7		
50 балів (семінарські заняття) + 15 балів (самостійна робота) + 10 балів контрольна робота			

Методичне забезпечення

1. Навчальна програма.
2. Робоча програма навчальної дисципліни.
3. Матеріали до лекційних занять.
4. Методичні матеріали до практичних занять.
5. Теми і завдання для самостійного опрацювання.

Рекомендовані джерела інформації

Основні джерела:

1. Давидсон А. СССР и Африка. 1918 – 1960. Документированная история взаимоотношений. М.: Институт всеобщей истории РАН, 2002. 318 с.
2. История Африки в документах и материалах – 1870 – 2000; в 3-х т. / [под ред. А. Давидсона]. М.: Наука, 2006–2007.

Основна література:

1. Балог Г. Історія і культура ісламу: [Курс лекцій]. К.: Фенікс, 2012. 448 с.
2. Дюррозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. К., 1995.
3. Політична історія ХХ ст.: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / В. Ф. Салабай, Я. А. Титаренко, Л.О. Панчук та ін. К., 2002.
4. Цветков Г.М. Міжнародні відносини і зовнішня політика в 1917–1945 рр. Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. К., 1997.

Додаткова література:

1. Гобсбаум Е. Вік екстремізму: Коротка історія ХХ ст. (1914–1991) / Пер. з англ. К., 2001.
2. ХХ век. Краткая историческая энциклопедия: В 2-х тт. М., 2001.
3. Дербишайр Д., Дербишайр Я. Политические системы мира: В 2-х тт. М., 2004.
4. Джонсон П. Современность: Мир с двадцатых по девяностые годы: В 2-х кн. М., 1995.
5. Дынкин А. А. Новый этап НТР. М., 1991.
6. История мировой экономики. Хозяйственные реформы 1920–1990-х гг. / Под ред. А. Н. Марковой. М., 1995.
7. Козицький А. М. Новітня історія Азії та Африки. Львів: Афіша, 2005. – 430 с.
8. Мир в ХХ веке. – М., 2001.
9. Мировое политическое развитие: век ХХ. М., 1995.
10. Политическая культура: теория и национальные модели. М., 1994.
11. Родригес А.М. История стран Азии и Африки в Новейшее время: учебн. для вузов М.: Проспект, 2009. 512 с.
12. Сергійчук І.М. Новітня історія країн Азії та Африки (1918 – кінець ХХ ст.). Суми : Університетська книга, 2003. – 288 с.
13. Стрілюк О. Європейська інтеграція в ідеології та стратегії турецької Партії справедливості та розвитку (2002 – 2015 рр.). *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка*. Чернігів, 2017. С. 66–72.
14. Стрілюк О. Лауреатка Нобелівської премії миру Лейма Гбові: вражаюча історія сміливої жінки (збірник матеріалів конференції). *Жінки Чернігівщини: історія і сучасність. Жінка в умовах сучасної реальності: самоідентифікація і перспективи. Матеріали XIII обласної науково-практичної конференції*, (Чернігів, 25 листопада 2020 р.); за заг. ред. І.В.Дорожкіної. Чернігів, 2020. С. 59–63.
15. Стрілюк О.Б. Практикум з Новітньої історії країн Азії та Африки (1918 – 1945 рр.): навчально-методичний посібник. Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2014 р. 312 с.
16. Хелд Д. и др. Глобальные трансформации: Политика, экономика, культура. М., 2004.
17. Широков Г. К. Парадоксы эволюции капитализма (Запад и Восток). М., 1998.

Електронні бібліотеки

1. «Библиотека Гумер – гуманитарные науки»: <http://www.gumer.info/>
2. Бібліотека з історії: http://libelli.ru/library/tema/sc/hist/for_hist.htm
3. Библиотека научной литературы: <http://LIB.org.by>
4. Східна література. Бібліотека текстів: <http://www.vostlit.info>
5. World Digital Library. Міжнародна цифрова бібліотека. В розділі з історії Сходу представлені цифрові варіанти високої якості книг і карт: <http://www.wdl.org/ru/>